

Referat styringsgruppemøte 23. februar 2016 i Kristiansand, for GPS-merkeprosjektet i Setesdal-Ryfylkeiane.

Møtestad: Haven, Fylkeshuset i Kristiansand.

Desse møtte:

Tor Punsvik	FM Aust- og Vest-Agder
Olav Strand (via Skype)	NINA
Jørn Thomassen	NINA
Anders Mossing	Norsk Villreinsenter Sør
Kåre Paulsen	Statkraft
Sigrid Bjørgum	Bykle kommune
Arne Heggland	Statens Vegvesen
Kristian Steine	SVR Villreinlag
Kristian Eiken Olsen	Statskog
Peter Hermansen	SNO
Bjørg Hellem	Vest-Agder FK
Lars Arne Bay	Prosjektmedarbeidar
Kjell Helle Olsen	DNT
Per Ketil Omholt	FM Aust- og Vest-Agder
Tommy Vatslid	Villreinnemnda for Setesdalsområdet
Ørnulf Haraldstad	FM Aust- og Vest-Agder

Dagsorden

- 10.30 - 10.45 Ankomst, kaffe og litt å bite i
- 10.45 - 11.00 Velkomst, kort oppsummering av prosjektet og mål for dagen, v/Kåre Paulsen
- 11.00 - 11.15 Økonomi og status, v/Anders Mossing
- 11.15 - 12.30 Presentasjon av forslag til prioriteringer og begrunnelse for aktiviteter/tiltak, v/Olav Strand
- 12.30 - 13.15 LUNSI
- 13.15 - 15.00 Gruppearbeid
- 15.00 - 15.30 Presentasjon av gruppearbeidene, v/Jørn Thomassen
- 15.30 - 16.00 Forslag til oppsummering og konklusjon, v/Kåre Paulsen og Olav Strand
- 16.00 - 16.30 Kort diskusjon om tema for neste samling

Velkomst, kort oppsummering av prosjektet og mål for dagen

Kåre ønsket velkommen og fortalte om dagens agenda. Viste noen kartutsnitt med posisjoner fra siste tiden, og status med tanke på datainnsamling. Gikk kort gjennom hovedmål for forrige prosjekt, påpekninger fra rapport 2006-2010 om kunnskapshull og målsetningen for prosjektet 2013-2017. Om opprettelse av arbeidsgruppene. Ga ordet til Per Ketil som møteleder for dagen.

Økonomi og status

Anders orienterte kort om økonomi med utgangspunkt i NVS Rapport 17/2016. Oversikten i denne rapporten er laget med basis i regnskapstall fra medio januar 2016. Anders orienterte om samtaler med økonomiansvarlig for prosjektet i NINA, og at referatet skulle inneholde en justert oversikt. Her kommer den:

I følge NVS Rapport 17/2016 vil det blir overført kr. 222 739,- fra 2015 til 2016. Det korrekte beløpet er kr. 121 275,-. De kr. 101 464,- er midler som er overført RenRein i forbindelse med en postdoc (Bram van Moorter). I samme rapport skisseres omsøkte midler for 2016 til kr. 1 400 000,-. Etter samtaler med økonomiansvarlig i NINA viser det seg at denne inneholder noen feil. Endringene gjelder:

- Sirdal kommune (som løyvet kr. 170 000,- over en fireårs periode) fra kr. 50 000,- til kr. 20 000,-.
- Statens Vegvesen har løyvet kr. 50 000,- årlig i 2016 og 2017, ikke kr. 150 000,- som tidligere år.
- Regulanter og kraftlinjeeiere skal bidra med kr. 170 000,- for 2016, ikke kr. 275 000,-.

Totalt betyr dette omsøkte midler for 2016 på til sammen kr. 1 165 000,-.

Prosjektet har dermed (om alle omsøkte midler blir løyvet) kr. 1 286 275,- (inkl. overføring av restmidler fra 2015) tilgjengelig for 2016. Budsjettet i rapporten er laqt opp ut i fra en sum på kr. 1 400 000,-.

Det kom spørsmål rundt kr. 500.000,- som er overført RenRein (RenewableReindeer). Hva betyr bidraget? De to prosjektene skal avsluttes til ulik tid, hvordan påvirker dette muligheten til å nyttiggjøre kunnskapen? Det kom også spørsmål rundt overføringen til ovennevnte postdoc.

Mange aktører bidrar i RenRein-prosjektet (NVE, Miljødirektoratet, Sira-Kvina, Forskningsrådet mfl.). Overføringen er ment å dekke opp ulike analyser (habitatmodellering, bevegelser) som viktige bidrag til prosjektet i SR. Verktøy for å si noe om potensialet for avbøtende tiltak og forventet effekt. Vi bruker midlene indirekte til å utarbeide verktøy som vi allikevel trenger. SR-prosjektet er et av undersøkelsesområdene/pilotene i Renrein.

Det er en viss mismatch i prosjektenes planlagte avslutning, men ikke noe som kommer til å påvirke GPS-merkeprosjektet i SR. Verktøyene skal allikevel være ferdig tidsnok til at de kan nyttiggjøres. Men rapportering og annet arbeid med de andre prosjektene kommer etter avslutning av GPS-merkeprosjektet i SR.

Overføringen på drøye kr.100 000,- til postdoc-prosjektet for Bram Van Moorter er gjort i forbindelse med slutføring og publisering av modellarbeid med GPS-dataene. Det er i hovedsak to arbeidere som vi har brukt ressurser på; det gjelder en generell habitatmodell for villrein og dernest en modell for hvordan vi kan modellere bevegelser gitt landskapets topografi og menneskelig påvirkning. Det siste arbeidet ble publisert i *Journal of Animal Ecology* i 2015. Det er et svært viktig grunnlag for det videre arbeidet med prosjektet i Setesdalen, som nå gjøres i regi av RenRein-prosjektet. Vi har også brukt noe ressurser på å videreutvikle databasen som inneholder alle GPS-dataene sammen med de andre rommelige datasettene som skal brukes i analysene de neste årene.

Presentasjon av forslag til prioriteringer og begrunnelse for aktiviteter/tiltak

Olav Strand orienterte via Skype pga. sykdom.

Presenterte målsetninger videre og for dagen spesielt. Viktig å holde fokus på avbøtende tiltak som stemmer overens med prosjektets overordnede målsetninger. Vi er nødt til å prioritere blant mål og potensielle avbøtende tiltak. Prosjektet skal avsluttes om to år. Vi bør være forsiktig med å reise nye problemstillinger og starte ny datainnsamling. Vi skal fortsatt merke dyr, men må holde fokus på tiltak. Det må ses i lys av Regional plan og Verdiskapningsprogram for fjellregioner. Sistnevnte kommer antakelig på statsbudsjettet for 2017.

Olav presenterte sine tanker om utfordringene for de ulike arbeidsgruppene, med anbefalinger av tiltak og konkretiseringer. Mye var i tråd med arbeidet gruppene allerede har presentert. Han gjennomgikk anbefalingene til de ulike gruppene, jf. presentasjon, og ba om kortfattet tilbakemelding.

Gruppe 1: Blåsjøområdet

Gruppen var generelt skeptiske til muligheten for å flytte hytter/løyper, pga. liten politisk vilje. Man diskuterte videre gjennomførbarheten av flytting av hytter. Er det nok folk som bruker arealene øst til at det kan forsvare flytting? Vil man når man bygger nytt, bygge større og dermed tilrettelegge for økt ferdsel i andre områder?

Det kom konkret spørsmål om hytta i Urevasskilen. Hytta er lite brukt, veien inn til Store Urar har ca. 3000 passeringer. Bør man heller fokusere på denne? Vil flytting av hytta virkelig påvirke trafikken? Har vi tilstrekkelig data til å si noe mer konkret om dette? Det kom bekymring om at mange er bruksberettiget til veien, selv om den stenges. Mye av dette er knyttet opp mot jakt, så kanskje kan den stenges utenom jaktperioden. Det har utviklet seg en egen jaktkultur ved at folk drar inn om morgenen og ut om kvelden. Liten politisk vilje i Bykle kommune, veien anses som viktig for

næringsutvikling, turisme, kraft og rekreasjon. Grappa må (hvis de vil) være tydelige på å påpeke dette inn i arbeidet med en evt. nasjonalpark.

Revisjonsprosessen er viktig, vilkårene for miljø i dag er dårlig og innspill til revisjonsprosessen når det gjelder villrein må komme raskt. Området må ses på som helhet, ikke bare det enkelte revisjonsområde. Det vi vet må komme fram nå. Det finnes en del hjemler som kan brukes nedstrøms Stovassdammen.

Når det gjelder spørsmålet om jaktfredningssoner, så utrykte Statskog, ved Kristian EO igjen sin motvilje mot dette. De mener dette er et dårlig avbøtende tiltak. Jaktpresset er allikevel ganske lite i de foreslåtte områdene og Statskog må øke sitt totale uttak for å innfri bestandsplanens mål. Jaktutøvelsen er viktig for forvaltningen av området. Her har Statskog vært tydelige tidligere, og det vil de fortsette med å være.

Det kom også en generell påpekning om at det er mange revisjoner på gang nå, og «toget» er i ferd med å gå for mange av de. Nå må den kunnskapen vi har benyttes.

Olav oppsummerte og besvarte.

Olav oppsummerte med at dette var mye og til dels sprikende. Mandatet er å komme frem til avbøtende tiltak. Hvis ikke man lykkes med dette, enten pga. datamangel eller politisk vilje, må man dokumentere dette godt i rapport. Når det gjelder flytting av hytter/løyper vil det være å legge til rette for fremtiden. Må være forsiktig med å tenke dagens situasjon for fremtiden. Håper det kan fokuseres på å faktisk sette i gang tiltak i tråd med anbefalingene, og at ikke prosjektet fortsetter å koste penger uten at noe skjer. Viktig at kunnskapsgrunnlaget er godt og gjennomarbeidet ellers vil neppe aktørene godta tiltak.

Gruppe 2: Brokke-Suleskard

Flytting av Øyuvsbu bør gis høyest prioritert. Grappa har imidlertid diskutert muligheten for å redusere ferdsel til hytta, gjennom aktiviteter andre steder (f. eks Håhellerområdet). Der del 1 er et forsøk med å redusere aktivitet først, deretter vurdere effekt, og eventuelt flytte hytta seinere. Det jobbes parallelt med denne diskusjonen blant annet i kommunen/Statskog/SVR. Og det ligger an til befarings så snart det er forhold til det. Viktig å se på hele området under ett. Blant annet vei (lite besøk på hytta når veien er stengt) og løypenett. Positiv tilrettelegging kan være et godt tiltak. Parkeringsplassen vest for Håhellervatnet og stinettet ut fra den kan markedsføres bl.a. med mange kulturminner noe som kan føre til en aktivitetsforykning særlig av dagsturister. Tilrettelegging i ytterkanter vil kunne skjerme kjerneområdene. Dette må imidlertid dokumenteres. Slike tiltak er i tråd med Miljødirektoratets besøksstrategi i nasjonalparker.

«Flytting» av Øyuvsbu vil bety ny turisthytte og privatisering av de to eksisterende i dag. Vil vi oppnå den effekten vi ønsker da?

Må se på hele Brokke-Suleskardveiens beskaffenhet (mye veiskjæringer, bommer, autovern). Det er faktisk ikke mange områder reiner fysisk sett kan passere, f. eks fra Roskreppfjorden til vernegrensa. Er det muligheter til å åpne for kryssinger og hvor er det eventuelt ønsket om å gjøre dette? Det ble etterspurt om dette kunne tegnes inn på kart til Vegvesenet.

Olav oppsummerte og besvarte.

Det kan være aktuelt og et godt alternativ å forsøke å redusere ferdsel til Øyuvsbu, før flytting av selve hytta. Men Olav er litt skeptisk. Mantra om at tilrettelegger man i randområdene, reduseres trykket på sentrale områder. Er dette riktig? Det kan godt hende dette passer inn med Miljødirektoratets besøksforvaltningsstrategi og kanskje verdiskapningsprosjektet. Tanken om todeling er for så vidt i tråd med NINAs andre anbefalinger om adaptiv forvaltning.

Gruppe 3: Bestandsforvaltning

Hovedsakelig er anbefalingene jaktfredningssoner.

Todelt; 1) ikke skyte tradisjonsbærere i randområder 2) opprettholde øst-vest trekk.

Statskog har hele tiden ytret seg negativt i forhold til jaktfredningssoner innen Njardarheim. Kom innspill om at hvis dette har sammenheng med økonomi, må man evt. kompenseres for dette, slik som for flytting av hytter. Statskog besvarte og mener det er faglig feil å frede, og at dette har lite med økonomi å gjøre. Det er et lavt jakttrykk, men et ganske godt jaktområde, og lite ferdsel utenom jakta. Skeptiske generelt til å legge områder brakk i forhold til utøvelse av jakt.

Revisjon av konsesjonen til Sira-Kvina kraftverk. Tor orienterte kort om den pågående høringen (frist 18. april) NVE har på revisjon av konsesjonsvilkårene til Sira-Kvina kraftverk hvis nedslagsfelt bl.a. rommer 30 % av Setesdal Ryfylke villreinområde. Fylkesmannen reagerer på at NVEs høringsadressater er svært mangelfull, og at bl. a både villreinnemnd, villreinlag og hovedgrunneier Statskog ikke er inkludert som høringsparter, og tenker å ta dette opp med NVE. Gjeldende vilkår ble gitt i 1962 og har i liten grad hatt krav i forhold til de massive negative konsekvensene reguleringene har hatt og stadig har for villreinen og forvaltningen av denne. Høringsdokumentene erkjenner dette og det åpnes for å foreslå avbøtende tiltak, men det er uvisst om det åpnes for stammerettede tiltak for villrein utenfor nedbørsfeltet til Sira Kvina. Så lenge pågående GPS-prosjekt i SR pågår og det ikke er konkludert om anbefalinger om avbøtende tiltak er det begrenset hvor langt en kan gå i å fremme krav/anbefalinger i denne høringsrunden. Flere mente en burde be om utsettelse av høringen vedr. villreintiltak til GPS-prosjektet er avsluttet, men Ørnulf advarte mot en strategi som kunne medføre flytting bakover i køen av konsesjonshøringer i NVE og risikere mange års ny venting. Kunnskapsgrunnlag (eks. vegetasjonskart/-overvåking ved satellittbilder m.m.) var aktuelle tiltak som kunne fremmes nå, likeså at det ble sikret at villreintiltak ble spesifisert som et av kriteriene i rammene for det foreslåtte miljøfondet. Viktig at ikke villreinhensyn blir «kamouflert» i standard rammevilkår naturforvaltning.

Gruppearbeid

Jørn Thomassen startet og innledet til gruppearbeidene. Refererte bl. a til oppsummeringsrapporten med drivere/tiltak fra møtet i februar 2015 som ble delt ut. Delte ut minnepenner til alle gruppene med dokument til utfylling. Gruppene jobbet separat. Se referat under neste overskrift.

Presentasjon av gruppearbeidene

Gruppe 1: Blåsjøområdet

Ikke så lett å foreslå konkrete tiltak på eksisterende kunnskapsgrunnlag. Sterk politisk motstand i Bykle mot å stenge anleggsveien inn til Urar. Hvis det blir nasjonalpark mente Sigrid nettopp veien inn hit vil være dit folk vil søke for å oppleve parken.

Flytting av Storsteinshytta og etablering av nye løypenett vest av Blåsjø vil ikke nødvendigvis gavne reinen - økt trafikk på vestsida hvor det ønskes økt bruk av villrein kan bli resultat. Kåre påpekte at stenging av veien til Storsteindammen allerede er foretatt og trolig er et av de viktigste tiltakene. Det går en del sau i området og det gis dispensasjon til bruke veien inn for å søke etter disse. I forbindelse med pågående revisjon av Ulla Førre er det krefter som ønsker å åpne veien, så det er viktig at villreininteressentene også «er på den ballen».

Gruppe 2: Brokke-Suleskard

Stor vekt lagt på drøfting av Øyuvsbu og hvilken betydning ferdseilen til og fra har. Hva er gevinsten ved flytting? Det foregår drøfting av dette i regi av verneområdestyret og et møte med berørte grunneiere er berammet i nær framtid. Veien antas å ha 2 ukers forsinkende effekt på reinens trekk sørover og dette mener gruppa er akseptabelt. Arbeidsgruppa skal på befaring på Brokke-Suleskard-veien og skal da også vurdere om det er strekninger av veien en bør vurdere å åpne veifenderen for å lette reinens passering.

Gruppe 3: Bestandsforvaltning

Jaktfredningszone nordvest i Njardarheim ble diskutert og det var enighet om at det ikke var nok kunnskap til å foreslå et så vidt drastisk tiltak. Økning av storbukandelen fra omlag 20 % til 25 % for å fremme ytterligere bruk av randområdene synes å være et vanskelig oppnåelig mål. Det felles storbukk på både ungdyr-/simlekort og rene simlekort og de siste rapporteres i liten grad. Organisering og aktivering av rettighetshaverne er stadig et høyt prioritert område, og det er enighet om å prøve å holde åpne villreinmøter i Åseral og Hjelmeland i månedsskiftet mai-juni. Aktuelle temaer på møtene er prosjektet, villreinlagets aktivitet og forhåpentligvis også billedforedrag fra SNO fra nylig avsluttet kalveovervåking/-registrering. Peter mente 23. og 24. mai kunne være aktuelle datoer for SNO å delta - så da tar arbeidsgruppa utgangspunkt i de datoene for videre planlegging. Statskog jobber med å finne et godt tilbud for samjakt i Njardarheim. Det er også aktuelt å utrede oppdeling av sørområdet i soner med ulike minsteareal - slik Statskog i praksis allerede gjør innen Njardarheim - praktisert med dobbel minsteareal vest kontra øst for Svartevatn. Dette kan være aktuelt for villreinlaget å drøfte gjennomført i 2017. I tillegg til større presisjon vil det kunne medføre at færre bukker felles i randområdene og rettighetshavere i noen grad må organiseres i større vald.

Forslag til oppsummering og konklusjon

Det ble foreslått at det utarbeides en oversikt/matrise hvor det framgår hvilke tiltak som er vurdert og prosessen knytta til drøftingene - også de som er forkastet. Det var bred enighet om at dette ville være nyttig og Jørn/Olav innleder dette arbeidet.

Kort diskusjon om tema for neste samling

Det var enighet om å holde nytt styringsgruppemøte der også arbeidsgruppene inviteres med. Datoene 2.-3. juni med samling på Bjåen ble diskutert. Tor sjekker med Sondov om det kan være aktuelt og hva Bjåen turisthytte er i stand til å huse. NINA forbereder stoffet som det skal jobbes med.

Styringsgruppa må på neste møte også ha fokus på innspill til de årlige handlingsplanene som fylkeskommunene skal utarbeide med utgangspunkt i Heiplanen. Ellers er "føre var"-prinsippet sentralt i prosjektet, bl. a ved at det legges spesiell vekt på fokusområder - områder av vital betydning og sårbarhet. Denne tråden må videreføres.

Adresseliste (bare sendt elektronisk):

Medlemmar og varamedlemmar i styringsgruppa:

Statkraft v/ Kåre Paulsen
Sira Kvina Kraftverk v/ Per Øyvind Grimsby
Bykle kommune v/Sigrid Bjørgum
Bygland kommune v/postmottak
Kommunane i sør v/ Oddmund Ljosland (Åseral kommune)
Sirdal kommune v/postmottak
Vinje kommune v/Lasse Mathisen
Gjesdal kommune v/postmottak
Suldal kommune v/postmottak
Valle kommune v/Jon Ødeskaug
Vest-Agder Fylkeskommune v/Björg Hellem
Aust-Agder Fylkeskommune v/Hans Fløystad
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder v/Tor Punsvik
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder v/Per Ketil Omholt
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder v/ Ørnulf Haraldstad
Statens Vegvesen v/ Arne Heggland
Villreinnemnda for Setesdalsområdet v/Margit Smeland (leiar)
Villreinnemnda for Setesdalsområdet v/Tommy Vatslid (nestleiar)
Stavanger Turistforening v/ Kjell Helle Olsen
DNT Sør v/Bjørn Brandtzæg
Setesdal Ryfylke villreinlag v/Kristian Steine (leiar)
Setesdal Ryfylke villreinlag v/Knut Nomeland
Setesdal Ryfylke villreinlag v/ sekretær Svein Olav Stegarud
Statskog v/Kristian Eiken Olsen
Verneområdeforvalterne i SVR v/Tarjei Haugen
Verneområdeforvalterne i SVR v/Alf Odden
SNO v/ Peter Hermansen
SNO v/ Reidar Sandal
NINA v/Olav Strand
DN v/Vemund Jaren
Norsk Villreinsenter Sør v/Marianne Singsaas

Andre bidragsytarar:

Lyse produksjon v/Arild Stene
Otteråens Brugeierforening c/o Otra Kraft v/Gjermund Espetveit
Hydro v/Uddmund Nybø
Agder Energi v/Svein Haugland
Statnett v/Pernille Ibsen Lervåg
Kvinesdal kommune v/Edgar Vegge
Åseral kommune v/Øyvin Moltumyr
Hægebostad kommune v/postmottak

Norsk Villreinsenter Nord: NO-2661 Hjerlann | +47 95 05 47 55 | E-post: post.nord@villrein.no
Norsk Villreinsenter Sør: NO-3660 Rjukan | Telefon: +47 35 08 05 80 | E-post: post.sor@villrein.no
Stiftelsen Norsk Villreinsenter: NO-7485 Trondheim | Telefon: +47 48 10 10 48

Telemark Fylkeskommune v/Ole Bjørn Bårnes
Fylkesmannen i Telemark, miljøvernavdelinga v/Morten Johannesen

Kopierte:

Verneområdeforvalterne i SVR og ny leiar
SNO v/Jon Erling Skåtan
Villreinnemnda for Setesdalsområdet v/ sekretær Jarle Lunde
Setesdal Austhei villreinlag v/ sekretær Torleif Homme
Våmur Roan villreinlag v/ leiar Jan Aarak
Valle kommune v/postmottak
Kommunane Odda og Forsand
Fylkeskommunane i Rogaland og Hordaland

Norsk Villreinsenter Nord: NO-2661 Hjerkin | +47 95 05 47 55 | E-post: post.nord@villrein.no
Norsk Villreinsenter Sør: NO-3660 Rjukan | Telefon: +47 35 08 05 80 | E-post: post.sor@villrein.no
Stiftelsen Norsk Villreinsenter: NO-7485 Trondheim | Telefon: +47 48 10 10 48